

نگرش اعضای هیأت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران به تدریس از طریق نظام یادگیری الکترونیکی ترکیبی

میترا ذوالفقاری* دکتر محمدرضا سرمدی** دکتر رضا نگارنده*** دکتر بهمن زندی**** دکتر فضل‌الله احمدی*****

چکیده

زمینه و هدف: نظام یادگیری الکترونیکی ترکیبی، به عنوان یک نظام آموزشی مرکب از آموزش چهره به چهره و یادگیری الکترونیکی، در آموزش دروس پرستاری در سایر کشورها حرکت رو به رشدی داشته است. این روش در ایران چندان شناخته شده نیست و پذیرش آن توسط دست‌اندرکاران آموزش نیازمند زمینه‌سازی مناسب می‌باشد. بر این اساس مطالعه حاضر با هدف شناخت نگرش اعضای هیأت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران نسبت به تدریس به روش نظام یادگیری الکترونیکی ترکیبی انجام گرفته است.

روش بررسی: در این مطالعه مقطعی توصیفی، کلیه اعضای هیأت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران (به تعداد ۶۰ نفر)، به طریق تمام شماری مورد مطالعه قرار گرفتند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته بود. داده‌ها پس از جمع‌آوری با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی در نرم‌افزار آماری SPSS v.11.5 تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: میزان پاسخ‌دهی به پرسشنامه ۹۳/۳۳٪ (۵۶ نفر) بود. ۸۵/۷٪ پاسخ‌دهندگان زن بودند. میانگین سنی ۴۴/۸۸ با انحراف معیار ۵/۶ و میانگین سنوات تدریس ۱۶/۷۵ سال با حداقل ۵ و حداکثر ۳۰ سال بود. در خصوص نگرش اعضای هیأت علمی به تدریس از طریق نظام یادگیری الکترونیکی ترکیبی، یافته‌ها نشان داد که ۶۶٪ نمونه‌ها نگرش مثبت و ۳۴٪ نگرش کاملاً مثبت داشته و هیچ‌کدام نگرش منفی نداشته‌اند. همچنین ۴۱/۱٪ تمایل زیاد خود را جهت آماده نمودن دروس به شیوه الکترونیکی بیان نمودند و ۸۷/۵٪ مایل بودند که در کارگاه‌های آموزشی تدوین محتوای الکترونیکی شرکت نمایند. تحلیل آماری تفاوت معناداری از نظر سن، جنسیت و سابقه تدریس با نحوه نگرش نسبت به تدریس الکترونیکی نشان نداد. صرفاً رابطه آماری معناداری بین آمادگی شرکت در کارگاه با نگرش نسبت به تدریس به شیوه الکترونیکی ترکیبی نشان داده شد ($p=0/012$) و نگرش مثبت‌تر با آمادگی بیشتر همراه بود.

نتیجه‌گیری: با توجه به نگرش مثبت اعضای هیأت علمی به تدریس از طریق نظام یادگیری الکترونیکی ترکیبی، از این لحاظ زمینه جهت طراحی و حرکت به سمت اجرای نظام یادگیری الکترونیکی ترکیبی در آموزش‌های رسمی دانشکده پرستاری و مامایی آماده است، لذا پیشنهاد می‌گردد اقدامات لازم در این مورد صورت گیرد.

نویسنده مسؤول: میترا ذوالفقاری؛ دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران

e-mail:
zolfaghmi@sina.tums.
ac.ir

واژه‌های کلیدی: نگرش، اعضای هیأت علمی، دانشکده پرستاری و مامایی، یادگیری الکترونیکی ترکیبی

- دریافت مقاله: آذر ماه ۱۳۸۷ - پذیرش مقاله: اردیبهشت ماه ۱۳۸۸

مقدمه

مسأله ارتقای کیفیت آموزش علوم پزشکی همواره مورد توجه بوده و روز به روز نیز اهمیت

بیشتری پیدا می‌کند (۱). اگر چه تاکنون، شیوه غالب تدریس و یادگیری، تدریس استاد در کلاس درس بوده ولی امروزه شیوه‌ها و فضاهای جدید ارتباطی فراهم شده که می‌تواند فرایند یاددهی-یادگیری را در خارج از کلاس درس ممکن سازد. پیشرفت‌های اخیر در صنعت رایانه و اطلاع‌رسانی،

* مربی گروه آموزشی پرستاری داخلی جراحی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران
** استادیار گروه آموزشی علوم تربیتی دانشگاه پیام‌نور
*** استادیار گروه آموزشی پرستاری بهداشت جامعه دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران
**** دانشیار گروه آموزشی علوم تربیتی دانشگاه پیام‌نور
***** دانشیار گروه آموزشی پرستاری دانشکده علوم پزشکی دانشگاه تربیت مدرس

ورود و ظهور شبکه‌های اطلاع‌رسانی و فن‌آوری‌های ارتباطی، شیوه‌ها و روش‌های جدیدی را پیش روی طراحان، برنامه‌ریزان، مدیران و مجریان برنامه‌های آموزشی قرار داده است. نفوذ فن‌آوری‌های جدید اطلاعاتی به مراکز آموزشی، روابط ساده یاددهی-یادگیری را به طور کلی دگرگون ساخته است. به این ترتیب با توسعه و نفوذ فن‌آوری ارتباطات و اطلاعات در دانشگاه انتظار می‌رود الگوهای یادگیری متحول شده و بازنگری برنامه‌های درسی بیشتر مورد توجه قرار گیرد (۲).

در روش آموزش حضوری، دانشجویان موظفند در ساعت مشخص و در مکان ثابتی به طور منظم حضور یابند و آموزش را به صورت چهره به چهره و عمدتاً به شکل متنی و کلامی دریافت نمایند (۳). در این روش آموزش به شکل یکسان برای همه یادگیرندگان ارایه می‌شود و تعامل همیشه به صورت هم‌زمان صورت می‌گیرد و تأکید بیشتر بر کسب دانش است (۴) در حالی که دانشجویان دارای سبک‌های گوناگون یادگیری می‌باشند و ویژگی‌های متنوعی در میزان و سرعت یادگیری دارند و نیز ویژگی‌های بسیاری در ایشان وجود دارد که سبب تفاوت هر یک از آنان نسبت به دیگری می‌شود، در نتیجه یک روش آموزشی ثابت برای تمامی یادگیرندگان فاقد کارایی کافی است، لذا ضرورت تغییر در روش‌های آموزشی و فردی کردن آموزش مورد عنایت متخصصان امر آموزش قرار گرفته است (۵).

یادگیری به شیوه الکترونیکی به عنوان یک نوع آموزش انفرادی محسوب

می‌شود که در آن یادگیرندگان قادرند با توجه به استعدادهای خود به هدف‌های آموزشی دست یابند. در حقیقت آنان یاد می‌گیرند که چگونه یاد بگیرند که این خود یکی از هدف‌های آموزشی است (۶). استفاده از فن‌آوری اطلاعات منجر به افزایش کارایی فرایند آموزش می‌شود. از مهم‌ترین دستاوردهای فن‌آوری اطلاعات، افزایش کیفیت یادگیری و آموخته‌های دانشجویان، سهولت دسترسی به میزان بالایی از اطلاعات، دسترسی سریع و به موقع به اطلاعات در زمان بسیار اندک، کاهش برخی هزینه‌های آموزشی، بالا بردن کیفیت، دقت و صحت مطالب درسی و نیز ارتقای علمی دانشجویان و مدرسان را می‌توان نام برد (۷، ۸).

در حال حاضر بسیاری از کشورهای پیشرو در زمینه یادگیری الکترونیکی، در حال ایجاد و راه‌اندازی دانشگاه‌ها و کلاس‌های مجازی یا توسعه نظام‌های سنتی خود هستند (۲). در نظام آموزشی ایران نیز استفاده از فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات به منظور افزایش دسترسی به یادگیرندگان یکی از تغییراتی است که به آرامی در حال ایجاد شدن است (۹).

البته یادگیری با کمک رایانه محدودیت‌های خاص خود را نیز داراست، از جمله این که شاید نتواند جانشین مناسبی برای معلم، تعاملات انسانی و عاطفی و همچنین ارتباط چهره به چهره در کلاس درس شود (۱۰). از دیگر محدودیت‌های استفاده از رایانه در محیط‌های آموزش عالی در ایران، عدم درک مناسب از فضاهای مجازی آموزشی و نبودن زیر ساخت‌های مناسب مخابراتی و پهنای باند

جهت فشردگی برنامه درسی فرصت کافی ندارند، استفاده از روش آموزش الکترونیکی ترکیبی می‌تواند از این لحاظ مفید باشد. لذا با توجه به این که تاکنون در ایران نظام یادگیری الکترونیکی ترکیبی (ادغام هدفمند آموزش حضوری و یادگیری الکترونیکی) به کار گرفته نشده است. مطالعه حاضر با هدف شناخت نگرش اعضای هیأت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران نسبت به تدریس به روش نظام یادگیری الکترونیکی ترکیبی انجام گرفته است.

روش بررسی

مطالعه حاضر از نوع مقطعی و توصیفی است. در این تحقیق کلیه اعضای هیأت علمی تمام وقت دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران به صورت تمام شماری مورد مطالعه قرار گرفتند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه‌ای محقق ساخته بود، مشتمل بر ۴ بخش: مشخصات فردی (۵ سؤال)، سؤالات مربوط به میزان دانش رایانه‌ای (۷ سؤال) و گزاره‌های مربوط به سنجش نگرش (شامل ۴۰ گویه که پاسخ آن‌ها بر اساس مقیاس سه درجه‌ای لایکرت - موافقم، تاحدی موافقم، مخالفم - طبقه‌بندی گردیده بود). علاوه بر این یک سؤال باز در مورد رایحه پیشنهادها در این خصوص در انتهای فرم، قرار داده شد. قسمت چهارم در مورد میزان تمایل افراد به شرکت در کارگاه‌های آموزشی تدوین محتوای الکترونیکی و متعاقب آن تدریس به شیوه الکترونیکی ترکیبی بود و از مدرسانی که مایل به شرکت در کارگاه آموزش تدوین محتوای

کافی برای انتقال و دریافت اطلاعات می‌باشد. چنانچه منیعی در مقاله خود به این مطلب اذعان داشته که نظام عرضه و تقاضای آموزش عالی هنوز درک دقیقی از فضاهای مجازی نداشته و با قابلیت‌ها و کارکردهای آن به خوبی آشنا نیست و هنوز مهارت‌های پایه‌ای فن‌آوری اطلاعات را به خوبی نمی‌شناسد (۱۱). در این نظام موفقیت یادگیرنده به مهارت تکنیکی و فنی او در کاربرد رایانه و شبکه وابسته است (۱۲). همچنین بررسی میزان زیاد پیغام‌های رسیده و ارسال جواب‌ها زمان بر بوده و نیاز به مهارت‌های مدیریت اطلاعات دارد (۱۳).

با در نظر گرفتن محدودیت‌های غیر قابل اجتناب روش‌های الکترونیکی، تدریس از طریق سیستم یادگیری الکترونیکی ترکیبی (Blended E-Learning) که در آن از فواید هر دو روش یادگیری الکترونیکی و کلاس‌های رو در رو استفاده می‌شود می‌تواند گزینه مناسبی برای نظام آموزش عالی در ایران باشد.

نظام یادگیری الکترونیکی ترکیبی یک نظام آموزشی شامل آموزش چهره به چهره و یادگیری الکترونیکی هم‌زمان و یا غیر هم‌زمان است (۱۴). در آموزش مباحث مربوط به دروس پرستاری در سایر کشورها، حرکت رو به رشدی در جایگزینی تدریس حضوری به تدریس الکترونیکی و به خصوص یادگیری الکترونیکی ترکیبی صورت گرفته تا نیازهای دانشجویان را در مورد سهولت دسترسی به اطلاعات و سایر قابلیت‌های فن‌آوری برآورده نماید (۱۵، ۱۶). با توجه به کارآموزی‌های طولانی در طول هفته و تدریس دروس نظری در ساعات بعدازظهر و این که دانشجویان به

الکترونیکی بودند خواسته شد که میزان تمایل خود را نسبت به تدریس به شیوه الکترونیکی ترکیبی مشخص نمایند.

جمع امتیاز کسب شده از سؤالات مربوط به سنجش نگرش، پس از نمره‌دهی به هر سؤال بر اساس بار ارزشی آن بر مبنای ۱۰۰٪ به ۳ طبقه، نگرش کاملاً مثبت (از ۸۰٪ به بالا)، مثبت (بین ۶۰٪ تا ۸۰٪) و منفی (کمتر از ۶۰٪) تقسیم گردید.

جهت تعیین اعتبار ابزار، از اعتبار محتوا استفاده گردید. بدین منظور پس از بررسی متون و منابع کتابخانه‌ای سؤالات طراحی و با ده تن از اعضای هیأت علمی و صاحب‌نظران مشاوره شد و اصلاحات لازم صورت پذیرفت. جهت تعیین پایایی، از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که با ضریب همبستگی ۰/۸۳ پایایی سؤالات مورد تأیید قرار گرفت.

داده‌ها در نرم‌افزار SPSS v.11.5 و با استفاده از آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار و جداول توزیع فراوانی) و آمار استنباطی (آزمون‌های خی دو و ضریب همبستگی پیرسون) تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها

مشخصات فردی اعضای هیأت علمی دانشکده پرستاری و مامایی در جدول شماره ۱ آورده شده است. از نظر میزان دانش رایانه‌ای بیشترین درصد آنان (۵۷/۱٪) اظهار داشتند که تا حد متوسطی با مهارت‌های رایانه‌ای آشنایی دارند. در جدول شماره ۲ میزان آشنایی با هر یک از مهارت‌های رایانه‌ای به تفکیک آمده است. اکثر افراد مورد پژوهش (۶۷/۹٪) دوره

آموزشی در مورد این مهارت‌ها را گذرانده بودند.

در مورد نگرش اعضای هیأت علمی نتایج مربوط به هر یک از گزینه‌ها، در جدول شماره ۳ آورده شده است. در مجموع در خصوص نگرش اعضای هیأت علمی نسبت به تدریس به شیوه الکترونیکی ترکیبی یافته‌ها نشان می‌دهد که ۶۶٪ نمونه‌ها نگرش مثبت و ۳۴٪ نگرش کاملاً مثبت داشته و هیچ‌کدام نگرش منفی نداشته‌اند.

در پاسخ به این سؤال که تا چه حد تمایل دارید دروسی را که تدریس می‌کنید روی سایت آماده نمایید، ۴۱/۱٪ تمایل زیاد خود را اعلام نمودند و تنها ۸ نفر (۱۴/۳٪) تمایل کمی جهت آماده نمودن دروس الکترونیکی داشتند. اکثر افراد (۸۷/۵٪) مایل بودند که در کارگاه‌های آموزشی تدوین محتوای الکترونیکی شرکت نمایند. ۲۶٪ افراد مورد مطالعه پیشنهادهایی را در مورد راه‌اندازی سیستم آموزش الکترونیکی عنوان نمودند و سایرین بیان کردند که به دلیل عدم آشنایی کامل با حیطة مورد نظر از دادن پیشنهاد خودداری می‌کنند، هر چند موافق استفاده از آن بوده و تمایل دارند در کارگاه‌های آموزشی مربوط شرکت نمایند. پیشنهادهای داده شده در محورهای ایجاد تسهیلات کافی جهت تهیه دروس به روش الکترونیکی، نظارت بر محتوای ارائه شده، حفظ حقوق مؤلف، توانمندسازی افراد، عملی و کاربردی بودن دوره‌ها و برگزاری کارگاه در زمان فراغت و ترجیحاً در پایان ترم بود.

تحلیل آماری تفاوت معناداری از نظر سن و جنسیت و سابقه تدریس با نگرش اعضای هیأت

مشاهده شد ($p=0/012$). به این معنی که نگرش مثبت‌تر به شیوه تدریس الکترونیکی ترکیبی با تمایل بیشتر به شرکت در کارگاه آموزشی تدوین محتوای الکترونیکی همراه بوده است.

علمی جهت تدریس به شیوه الکترونیکی ترکیبی نشان نداد. صرفاً رابطه آماری معناداری بین تمایل برای شرکت در کارگاه با نگرش آنان نسبت به تدریس به شیوه الکترونیکی ترکیبی

جدول ۱- توزیع فراوانی مشخصات فردی اعضای هیأت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال ۱۳۸۷

درصد	تعداد	فراوانی	
		مشخصات فردی	
۱۴/۳	۸	۳۰-۳۹	سن
۶۲/۵	۳۵	۴۰-۴۹	
۲۳/۲	۱۳	۵۰-۵۹	
۱۰۰	۵۶	جمع	
۴۴/۸۸(۵/۶)		میانگین (انحراف معیار)	
۸۳/۹	۴۷	متأهل	وضعیت تأهل
۱۶/۱	۹	مجرد	
۱۴/۳	۸	مرد	جنسیت
۸۵/۷	۴۸	زن	
۱۷/۹	۱۰	۵-۱۰	سابقه تدریس (به سال)
۲۳/۲	۱۳	۱۰-۱۵	
۳۲/۱	۱۸	۱۵-۲۰	
۱۹/۶	۱۱	۲۰-۲۵	
۷/۱	۴	۲۵-۳۰	
۱۰۰	۵۶	جمع کل	
۱۶/۷۵(۶/۱)		میانگین (انحراف معیار)	

جدول ۲- توزیع فراوانی اعضای هیأت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران بر حسب آشنایی با مهارت‌های رایانه‌ای در سال ۱۳۸۷

بسیار زیاد		زیاد		تاحدودی		کم		خیر		میزان آشنایی
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	مهارت‌های رایانه‌ای
۳/۶	۲	۵۳/۶	۳۰	۳۹/۳	۲۲	۳/۶	۲	۰	۰	برنامه word
۳/۶	۲	۵۱/۸	۲۹	۴۴/۶	۲۵	۰	۰	۰	۰	برنامه Internet
۳/۶	۲	۴۶/۴	۲۶	۴۲/۹	۲۴	۷/۱	۴	۰	۰	برنامه Windows
۳/۶	۲	۵۸/۹	۳۳	۳۰/۴	۱۷	۵/۴	۳	۱/۸	۱	برنامه Power Point
۰	۰	۰	۰	۷/۱	۴	۱۶/۱	۹	۷۶/۷	۴۳	سایر مهارت‌ها SPSS-Excell

جدول ۳- توزیع نحوه نگرش اعضای هیأت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران نسبت به گویه‌های مرتبط با نظام یادگیری الکترونیکی ترکیبی در سال ۱۳۸۷

مخالقم تعداد(درصد)	تأیدی موافقم تعداد(درصد)	موافقم تعداد(درصد)	گویه‌ها
۰(۰)	۲۷(۴۸/۲)	۲۹(۵۱/۸)	با تدریس به روش الکترونیکی موافق هستم
۷(۱۲/۵)	۲۵(۴۴/۶)	۲۴(۴۲/۹)	جهت تدوین محتوا به روش الکترونیکی انگیزه دارم
۴(۷/۱)	۱۴(۲۵/۰)	۳۸(۶۷/۹)	در صورتی که سیستم‌هایی جهت تشویق لحاظ گردد به این کار مبادرت می‌نمایم
۵(۸/۹)	۱۴(۲۵)	۳۷(۶۶/۱)	بایستی جهت تدریس به روش الکترونیکی واحد بیشتری اختصاص یابد
۹(۱۶/۱)	۱۱(۱۹/۶)	۳۶(۶۴/۳)	تدریس به روش الکترونیکی نیاز به صرف زمان بیشتری دارد
۴۷(۸۳/۹)	۷(۱۲/۵)	۲(۳/۶)	کار بیهوده‌ای است. فقط برای عقب نماندن از سایرین این روش‌ها توصیه می‌شود
۵(۸/۹)	۱۶(۲۸/۶)	۳۵(۶۲/۵)	روندی غیر قابل اجتناب است. بهتر است از فن‌آوری جدید در آموزش استفاده نمایم
۱(۱/۸)	۱۷(۳۰/۴)	۳۸(۶۷/۹)	استفاده از رویکردهای نوین تدریس باعث تسهیل یادگیری در یادگیرندگان می‌شود
۶(۱۰/۷)	۲۰(۳۵/۷)	۳۰(۵۳/۶)	با زیر ساخت‌های موجود بایستی آموزش را به این روش‌ها سوق داد
۱۱(۱۹/۶)	۲۸(۵۰)	۱۷(۳۰/۴)	در صورت تدوین مناسب محتوا؛ حتی بدون حضور استاد هم یادگیری می‌تواند صورت گیرد
۸(۱۴/۳)	۳۰(۵۳/۶)	۱۸(۳۲/۱)	جهت آموزش موثر نیاز به کلاس‌های حضوری و رو در رو می‌باشد.
۲۰(۳۵/۷)	۲۱(۳۷/۵)	۱۵(۲۶/۸)	تدریس به روش الکترونیکی هزینه بر است
۳(۵/۴)	۱۷(۳۰/۴)	۳۶(۶۴/۳)	فن‌آوری اطلاعات موجب افزایش کارایی فرایند آموزش می‌گردد
۱۳(۲۳/۲)	۲۳(۴۱/۱)	۲۰(۳۵/۷)	کیفیت یادگیری در روش حضوری بیشتر است
۷(۱۲/۵)	۲۱(۳۷/۵)	۲۸(۵۰)	دسترسی آسان به حجم بالایی از اطلاعات، کیفیت یادگیری را افزایش می‌دهد
(۱/۸)	۱۰(۱۷/۹)	۴۵(۸۰/۴)	با کمک فن‌آوری می‌توان به موقع و سریع به اطلاعات لازم دسترسی داشت
۲۶(۴۶/۴)	۱۷(۳۰/۴)	۱۳(۲۳/۲)	یادگیری الکترونیکی نسبت به تدریس حضوری کیفیت بالاتری دارد
۱۱(۱۹/۶)	۲۰(۳۵/۷)	۲۵(۴۴/۶)	دقت و صحت مطالب در روش الکترونیکی بیشتر است
۲(۳/۶)	۱۷(۳۰/۴)	۳۷(۶۶/۱)	یادگیری الکترونیکی منجر به هماهنگی و یکسان سازی امکانات یادگیری برای همه یادگیرندگان می‌شود
۲(۵/۴)	۱۵(۲۶/۸)	۳۸(۶۷/۹)	در آینده نقش مدرسان از آموزش دهنده صرف به تسهیل گر و راهنما تغییر خواهد یافت
۰	۶(۱۰/۷)	۵۰(۸۹/۳)	لازم است قوانین و تدابیری جهت محفوظ ماندن حقوق مولف منابع الکترونیکی اتخاذ شود
۰	۱۶(۲۸/۶)	۴۰(۷۱/۴)	دانشگاه‌های سنتی ناگزیر به سازگاری با سیر تحولات جدید هستند
۲(۳/۶)	۳(۵/۴)	۵۱(۹۱/۱)	بایستی کارگاه‌های آموزشی جهت تدوین مناسب محتوا به روش الکترونیکی برگزار گردد
۱(۱/۸)	۸(۱۴/۳)	۴۷(۸۳/۹)	فرهنگ سازی و تغییر نگرش جامعه برای ترویج آموزش الکترونیکی ضروری است
۲(۳/۶)	۲۰(۳۵/۷)	۳۴(۶۰/۷)	مایلم محتوای درسی خود را به صورت الکترونیکی تدوین نمایم
۲(۳/۶)	۱۳(۲۳/۲)	۴۱(۷۳/۲)	تدوین قوانین و مقررات مناسب از مشکلات نظام یادگیری الکترونیکی می‌کاهد
۵(۸/۹)	۱۷(۳۰/۴)	۳۴(۶۰/۷)	در جهان توسعه یافته به‌کارگیری این شیوه آموزشی یک هدف راهبردی است
۳(۵/۴)	۸(۱۴/۳)	۴۵(۸۰/۴)	باید نظارتی بر محتوای تولید شده توسط استاد وجود داشته باشد
۰	۷(۱۲/۵)	۴۹(۸۷/۵)	بهتر است تا ایجاد زمینه مناسب؛ آموزش حضوری به همراه یادگیری الکترونیکی تماماً انجام گیرد
۴۹(۸۷/۵)	۵(۸/۹)	۲(۳/۶)	نوع رسانه و روش آموزش تأثیری بر یادگیری ندارد
۱(۱/۸)	۱۶(۲۸/۶)	۳۹(۶۹/۶)	به دلیل وجود تفاوت‌های فردی نیاز به استفاده از شیوه‌های مختلف آموزشی داریم
۱(۱/۸)	۱۵(۲۶/۸)	۴۰(۷۱/۴)	محیط‌های آموزشی باید به سمت محیط‌های دانشجو محور و متعامل سوق داده شوند
۱(۱/۸)	۵(۸/۹)	۵۰(۸۹/۳)	آشنا کردن دانشجویان با روش‌های کسب اطلاعات از وظایف مهم مدرسان است
۸(۱۴/۳)	۱۶(۲۸/۶)	۳۲(۵۷/۱)	ایمنی داده‌ها و اطلاعات امر مهمی است که تا محقق نگردد حاضر به همکاری نیستم
۵۱(۹۱/۱)	۵(۸/۹)	۰	مایلم سیستم مجموعه زحمات و دانشم را در اختیار دانشجویان قرار دهم
۳۳(۵۸/۹)	۱۷(۳۰/۴)	۶(۱۰/۷)	اگر محتوای درس در اختیار دانشجو قرار گیرد دیگر دلیلی برای حضور در کلاس وجود ندارد
۱۶(۲۸/۶)	۲۶(۴۶/۴)	۱۴(۲۵/۰)	از وظایف مهم اساتید عرضه اطلاعات و انتقال آن در کلاس می‌باشد
۴۹(۸۷/۵)	۶(۱۰/۷)	۱(۱/۸)	با توجه به انفجار اطلاعات در سایت‌های مختلف تدوین محتوا ضرورتی ندارد
۲(۳/۶)	۱۰(۱۷/۹)	۴۴(۷۸/۶)	خود انگیزی و خودآموزی از ویژگی‌های مهم آموزش الکترونیکی است
۱(۱/۸)	۲۲(۳۹/۳)	۳۳(۵۸/۹)	حضور استاد در کلاس و تعامل رو در رو با دانشجو می‌تواند منجر به آموزش اثربخش گردد

بحث و نتیجه گیری

نتایج پژوهش نشان داد که اکثر اعضای هیأت علمی دانشکده نگرش مثبتی به تدریس از طریق نظام یادگیری الکترونیکی ترکیبی داشته و ۸۷/۵٪ تمایل دارند که در کارگاه‌های تدوین محتوای الکترونیکی شرکت کنند. مؤمنی در تحقیق خود از عوامل انگیزشی به عنوان مهم‌ترین عوامل مؤثر بر مشارکت اعضای هیأت علمی در برنامه‌ریزی درسی دانشگاهی نام برده و اذعان نموده است که نگرش مثبت اعضای هیأت علمی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر انگیزش درونی افراد است (۱۷). لذا نگرش مثبت اعضای هیأت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران نسبت به تدوین محتوای الکترونیکی می‌تواند زمینه‌ساز مناسبی در تغییر رویکرد سنتی باشد. چنان که فتحی‌واجارگاه و آزادمنش در مقاله خود به این مطلب اشاره نموده‌اند که عقیده و نگرش اعضای هیأت علمی درباره یادگیری و آموزش دانشجو یکی از عوامل مؤثر بر برنامه‌ریزی درسی از سوی آنان است (۱۸).

پذیرش اعضای هیأت علمی و وجود نگرش مثبت به تغییر رویکرد آموزشی، از عوامل مؤثر در موفقیت اجرای نظام یادگیری الکترونیکی ترکیبی و ادامه روند آن می‌باشد. هر چند از اواسط دهه ۹۰ شاهد گسترش رو به رشد دوره‌های یادگیری الکترونیکی در جهان بوده‌ایم با وجود این، پژوهش‌های جدید حاکی از ناکامی بسیاری از طرح‌های بزرگ و معروف در دستیابی به هدف‌های خود بوده است (۱۹). لذا بررسی نگرش یادگیرندگان و مدرسان به همراه طراحی مناسب و زیر بنایی فن‌آوری، می‌تواند مانع از شکست طرح گردد.

همچنین مهارت فنی استفاده‌کنندگان در کاربرد رایانه و شبکه یکی دیگر از عوامل مؤثر در موفقیت استفاده از این روش است (۱۲). نتایج این پژوهش نشان داد که حدود ۷۰٪ از اعضای هیأت علمی کلاس‌های مهارت‌های رایانه‌ای را گذرانده‌اند و مایلند در کارگاه‌های آموزشی که بدین منظور برگزار می‌شود شرکت نمایند.

میزان پاسخ‌دهی و استقبال مربیان از شرکت در مطالعه می‌تواند به عنوان اولین نشانه از توجه و علاقمندی آنان به موضوع مطالعه و گرایش به استفاده از رویکردهای نوین تدریس، تلقی گردد. ۹۳/۳۳٪ از اعضای هیأت علمی دانشکده علی‌رغم مشغله‌های کاری در این مطالعه شرکت نمودند و پرسشنامه‌ها را پس از تکمیل عودت دادند که این میزان پاسخ‌دهی، می‌تواند نشانه جو مثبت حاکم و آمادگی و پذیرش روانی تغییر در رویکرد آموزشی تلقی گردد.

همچنین نتایج این پژوهش رابطه آماری معناداری بین تمایل به شرکت در کارگاه با نگرش مثبت اعضای هیأت علمی نسبت به تدریس به شیوه الکترونیکی ترکیبی نشان داد. این نتیجه مؤید عزم جدی اعضای هیأت علمی جهت تدوین محتوای الکترونیکی می‌باشد. بدین معنی که هر چه نگرش افراد در زمینه تدریس به شیوه الکترونیکی مثبت‌تر باشد، تمایل بیشتری را هم جهت شرکت در کارگاه‌های تدوین محتوای الکترونیکی به منظور استفاده از شیوه آموزشی الکترونیکی نشان می‌دهند. منیعی نیز به این مطلب اشاره نموده که وجود نگرش‌های مثبت برای اجرای موفقیت‌آمیز

۵- ایجاد انگیزه در مدرسان و دانشجویان در زمینه استفاده از سیستم یادگیری الکترونیکی ترکیبی و ... .

در این راستا با توجه به یافته‌های این مطالعه خوشبختانه نگرش مثبت اعضای هیأت علمی، در زمینه‌سازی مناسب برای این نظام و امکان ادامه موفق این روند کمک کننده است.

تشکر و قدردانی

این مقاله حاصل طرح تحقیقاتی مصوب دانشگاه علوم پزشکی تهران با شماره قرارداد ۷۸۲۹ مورخ ۸۷/۱۰/۲۲ می‌باشد که مراتب تشکر و قدردانی از مدیریت محترم مرکز توسعه آموزش دانشگاه به جهت حمایت از طرح یاد شده اعلام می‌شود. همچنین مراتب سپاس صمیمانه از مسئولان ذیربط و کلیه اعضای هیأت علمی آن دانشکده ابراز می‌گردد.

برنامه‌های تلفیقی الکترونیکی از ضروریات اصلی برای ایجاد تعهد در کارگزاران و دست‌اندرکاران مربوط جهت تحقق تلفیق کامل و سوق دادن هر چه بیشتر روند آموزش به سوی یادگیری الکترونیکی است (۱۱).

از آن جا که با توجه به سیاست کلان دانشگاه علوم پزشکی تهران در استفاده از روش‌های نوین تدریس، دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران درصدد اجرایی کردن نظام یادگیری الکترونیکی ترکیبی در پارهای از دروس رسمی می‌باشد، لذا گام‌های ذیل در جهت طراحی موفق این نظام پیشنهاد می‌شود: ۱- زمینه‌سازی مناسب فرهنگی، ۲- اجرای کارگاه‌های آموزشی در مورد نحوه تدوین محتوا و مهارت‌های رایانه‌ای، ۳- ایجاد زیرساخت‌های لازم، ۴- برطرف کردن موانع اداری و ساختاری،

منابع

- 1 - Zolfaghari M, Mehrdad N, Parsa Yekta Z, Salmani Barugh N, Bahrani N. [The effect of lecture and E-learning methods on learning mother and child health course in nursing students]. Iranian Journal of Medical Education. 2007; 7(1): 31-38. (Persian)
- 2 - Fathnejad F, Mokhtari A. [Virtual education: the third generation]. Monthly magazine Tadbir. 2007; 18(183). Available from: <http://imi.ir/tadbir/tadbir-183/article-183/9.asp>. (Persian)
- 3 - Saberian M. [Principle of planning for education]. Tehran: Boshra Publications; 2006. (Persian)
- 4 - Asadi Noghabi A, Nazari A, Zand M. [Principle of education]. Tehran: Boshra Publications; 2005. (Persian)
- 5 - Cook DA, Smith AJ. Validity of index of learning styles scores: multitrait-multimethod comparison with three cognitive/learning style instruments. Med Educ. 2006 Sep; 40(9): 900-7.
- 6 - Hewitt-Taylor J. Facilitating distance learning in nurse education. Nurse Educ Pract. 2003 Mar; 3(1): 23-9.
- 7 - Choi H. A problem-based learning trial on the Internet involving undergraduate nursing students. J Nurs Educ. 2003 Aug; 42(8): 359-63.
- 8 - Buckley KM. Evaluation of classroom-based, Web-enhanced, and Web-based distance learning nutrition courses for undergraduate nursing. J Nurs Educ. 2003 Aug; 42(8): 367-70.
- 9 - Arasteh HR. [Role of higher education in vision of development]. Journal of Rahyaft. 2003; 31: 33-42. (Persian)
- 10 - Twomey A. Web-based teaching in nursing: lessons from the literature. Nurse Educ Today. 2004 Aug; 24(6): 452-8.
- 11 - Moniee R. [Developing of distance education in higher education: challenge & opportunism]. Journal of Rahyaft. 2004; 31(1): 43. (Persian)

- 12 - Shuster GF, Learn CD, Duncan R. A strategy for involving on-campus and distance students in a nursing research course. *J Contin Educ Nurs*. 2003 May-Jun; 34(3): 108-15.
- 13 - Thurmond VA. Defining interaction and strategies to enhance interactions in Web-based courses. *Nurse Educ*. 2003 Sep-Oct; 28(5): 237-41.
- 14 - Mohamad khani M. [Blended learning]. *Monthly magazine Tadbir*. 2006; 17(172). Available from: <http://imi.ir/tadbir/tadbir-172/article-172/5.asp>. (Persian)
- 15 - Cook G, Thynne E, Weatherhead E, Glenn S, Mitchell A, Bailey P. Distance learning in post-qualifying nurse education. *Nurse Educ Today*. 2004 May; 24(4): 269-76.
- 16 - Sung YH, Kwon IG, Ryu E. Blended learning on medication administration for new nurses: integration of e-learning and face-to-face instruction in the classroom. *Nurse Educ Today*. 2008 Nov; 28(8): 943-52.
- 17- Moemeni H. [Assessment of effective factors on faculty members of Shahid Beheshti University in curriculum planning]. Thesis for MSN, Shahid Beheshti University, 2006; 125-132. (Persian)
- 18 - Fathi Vajargah K, Azadmanesh N. [The feasibility of ICT application in curriculum development IN higher education]. *Journal of Research and Planning in Higher Education*. 2007; 12(4): 49-72. (Persian)
- 19 - Rahimi Dust GH. [What is experience of e-learning project? challenge of e-learning project]. *Journal of Information*. 2007; 10(2): 337-355. (Persian)

Attitudes of Nursing and Midwifery School's Faculty toward Blended E-learning at Tehran University of Medical Sciences

Zolfaghari* M (MSc.) - Sarmadi** MR (Ph.D) - Negarandeh*** R (Ph.D) - Zandi**** B (Ph.D) - Ahmadi***** F (Ph.D).

Abstract

Received: Dec. 2008
Accepted: May. 2009

Background & Aim: Blended E-Learning is an educational method which has been used recently in higher education worldwide. So, it seems that it is crucial for the Iranian academic members to accept it as a new educational method. This study was conducted to investigate attitudes of the faculty of Nursing and Midwifery School at Tehran University of Medical Sciences toward blended E-learning.

Methods & Materials: In this cross-sectional study, all faculty members of Tehran University of Medical Science (n=60) were recruited to the study. Data were gathered using validated and reliable self-designed questionnaires. The collected data were analyzed using SPSS software.

Results: The response rate was 93.33% (n=56). Most of the respondents (85.7%) were female. The mean age was 44.88 (SD=5.6). The years of teaching ranged from 5-30 years (mean=16.75). The majority of the respondents (66%) had positive attitude toward blended e-learning; thirty four per cent had completely positive attitude and none of them had negative attitudes. About 41% reported that they were eager to provide their course syllabuses according to this approach and 87.5% said that they were willing to attend the blended e-learning education workshops. There were no significant relationships between demographic variables and the attitudes. There was a significant relationship between willing to attend the workshops and positive attitude toward blended e-learning ($P=0.012$).

Conclusion: According to the positive attitude of the respondents toward blended e-learning, it is recommended that further studies take place in order to design and implement the approach in formal education in the school of Nursing and Midwifery of Tehran University of Medical Science.

Corresponding author:
Zolfaghari M
e-mail:
zolfaghm@sina.tums.ac.ir

Key words: attitude, blended e-learning, faculty, School of Nursing and Midwifery

* MSc. in Nursing, Dept. of Medical and Surgical Nursing, School of Nursing and Midwifery, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

** Assistant Professor, Dept. of Education, Payame Noor University, Tehran, Iran.

*** Assistant Professor, Dept. of Community Health Nursing, School of Nursing and Midwifery, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

**** Associate Professor, Dept. of Education, Payame Noor University, Tehran, Iran.

***** Associate Professor, Dept. of Medical Surgical Nursing, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran.